

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені І. І. МЕЧНИКОВА

Факультет романо-германської філології

Кафедра зарубіжної літератури

Силабус навчальної дисципліни

**ЛЮДИНА-КЛОН-РОБОТ В ЛІТЕРАТУРІ
КРАЇН ЗАХОДУ**

Рівень вищої освіти:	Перший (бакалаврський)
Галузь знань:	03 Гуманітарні науки
Спеціальність:	035 Філологія
Спеціалізації:	Спеціалізація: 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська 035.043 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька 035.051 Романські мови та літератури (переклад включно), перша – іспанська 035.055 Романські мови та літератури (переклад включно), перша – французька
Освітньо-професійні програми:	«Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська» «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька» «Романські мови та літератури (переклад включно), перша – іспанська» «Романські мови та літератури (переклад включно), перша – французька»
Семестр, рік навчання:	6 семестр, 3 рік (денна форма навчання) 3 семестр, 2 рік (заочна форма навчання)
Статус дисципліни	Вибіркова
Обсяг:	3 кредити ЄКТС, 90 годин, з яких: лекцій – 20 годин (6 заочна форма навчання), практичних занять – 16 годин (4 заочна форма навчання), самостійна робота – 54 годин (80 заочна форма навчання)
День, час, місце:	Відповідно до розкладу
Викладач:	Вікторія Володимирівна ЛАНОВА , старший викладач кафедри зарубіжної літератури
Контактна інформація:	victoria.lanova.17@gmail.com
Робоче місце:	Французький бульвар, 24/26, кафедра зарубіжної літератури (ауд. 108)

Консультації:	За затвердженим графіком
Передреквізити:	Вивчення цього курсу ґрунтуються на застосуванні спеціальних знань з історії зарубіжної літератури, теорії літератури, літературознавства.
Постреквізити:	«Історія зарубіжної літератури»
Мета навчальної дисципліни:	розглянути становлення жанру наукової фантастики в контексті проблем класичного гуманізму, «нового гуманізму» та трансгуманізму; ознайомити з філософськими та літературознавчими категоріями, які використовуються для аналізу художнього твору; окреслити основні теми та мотиви художніх творів, що присвячені науково-технічному прогресу та взаємодії людини з штучним інтелектом, клонами, роботами; виробити у студентів навички розрізняти у творчості авторів типові елементи таких жанрів, як наукова фантастика, антиутопія, кіберпанк, посткіберпанк в західноєвропейській та американській літературі II половини ХХ – початку ХХІ ст.
Завдання навчальної дисципліни:	Ознайомити здобувачів вищої освіти з рекомендованими творами зарубіжної літератури; з'ясувати специфічні принципи аналізу західноєвропейської та американської науково-фантастичної літератури II половини ХХ – початку ХХІ століть; виокремити провідні закономірності розвитку зазначеного жанру.
Очікувані результати навчання:	У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен знати: - основні періоди розвитку науково-фантастичної літератури; - основи та закономірності гуманістичного та постгуманістичного мислення; - специфічні принципи аналізу західноєвропейської та американської літератури II половини ХХ – початку ХХІ ст.; вміти: - опрацьовувати та аналізувати вказані у списку джерела та додаткові з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати їх інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати; - аналізувати запропоновані для читання художні тексти; - розрізняти у творчості авторів типові риси науково-фантастичної літератури в контексті проблем клонування та взаємодії людини зі штучним інтелектом та роботизованими істотами.
Зміст навчальної дисципліни:	Змістовий модуль 1. Проблема клонування та взаємодії штучного інтелекту з людиною в літературі II половини ХХ – початку ХХІ століть Тема 1. Вступ. Роль жанру антиутопії в процесі формування канонів науково-фантастичної літератури. Поняття «наукової фантастики» та її основні риси. Проблеми, тематика і основні риси роману-антиутопії. Антиутопічна модель світу в науково-фантастичній літературі ХХ століття.

«Який чудесний новий світ» О. Гакслі як один з перших романів, присвячених проблемі клонування людей. Кастова система суспільства. Система персонажів та проблематика.

Тема 2. Модель майбутнього в науково-фантастичній літературі другої половини ХХ століття (А. Азімов). Поняття «гуманізму» та «трансгуманізму». Роботизований світ А. Азімова («Двохсотрічна людина»). Екзистенціальна проблематика повісті. «Три закони робототехніки» як обов'язкові правила поведінки для роботів. Філософсько-моральна проблематика збірки оповідань А. Азімова «Я, Робот». Основні мотиви і сюжети.

Тема 3. Штучний інтелект та проблема клонування в британській літературі другої половини ХХ століття (А. Кларк, Б. Олдіс). «2001: Космічна Одіссея» А. Кларка – перший роман про вплив штучного інтелекту на життя людей. Соціально-філософська проблематика твору. «Нова хвиля» в науково-фантастичній літературі другої половини ХХ століття. Інтерпретація літературного сюжету в романі Б. Олдіса «Звільнений Франкенштейн». Загострення основної проблеми претексту в реінтерпретації Б. Олдіса. Проблема відповідальність вченого за власні винаходи.

Тема 4. Філософський вимір науково-фантастичної літератури (С. Лем). Тема пошуку контакту з невідомим в творчості С. Лема («Соляріс»). Філософсько-етична проблематика роману. Океан як прототип штучного інтелекту. Проблема взаємодії людини з штучним інтелектом.

Тема 5. Кіберпанк як піджанр наукової фантастики (В. Гібсон). Поняття «кіберпанку» в літературі. Історія жанру та основні типи проблематики. Вплив нуару на формування кіберпанку. «Нейромант» В. Гібсона – канонічний твір в жанрі кіберпанк. Ідеї кіберпростору, віртуальної реальності та всесвітньої комп’ютерної мережі. Пророчий характер прози В. Гібсона.

Тема 6. Проблема самоідентифікації літератури кіперпанку (Ф. Дік). Ілюзорність світу як філософська течію футурології та наукової фантастики. Лейтмотиви психодилічної фантастики. Ф. Дік – основоположник літератури про «андроїдів». Морально-етичний аспект взаємин людей і роботів у романі Ф. Діка «Чи мріють андроїди про електричних овець?»

Тема 7. Посткіберпанк як політично-сатиричний жанр в сучасній науковій фантастиці (Р. Морган). Посткіберпанк як жанр, що розвинувся з кіберпанку. Основні відмінності літератури кіберпанку та посткіберпанку. Проблема технічного розвитку людства в романі Р. Моргана «Видозмінений вуглець». Генна та молекулярна інженерія. Технології модифікацій людського тіла.

Тема 8. Проблеми штучного інтелекту, клонування та взаємодії роботів з людьми в сучасній англомовній

	<p>мультикультурній прозі (К. Ішігуро). Мультикультурний аспект творчості К. Ішігуро. «Новий гуманізм» як основоположний принцип творчого методу К. Ішігуро. Проблема клонування в контексті ідей гуманізму та трансгуманізму («Не відпускати мене»). Образи головних геройів Кеті, Томі, Рут. Наявність душі в штучно створених істотах. Притчовий характер та жанрова специфіка роману. Проблема загравання зі штучним інтелектом та пошуку формули безсмертя («Клара і Сонце»).</p> <p>Тема 9. Альтернативна історія світу в сучасній науковій фантастиці (І. Мак'юен). Проблема взаємостосунків людей з роботами в художньому просторі І. Мак'юена. Нова модель родини в романі «Свій серед машин». Проблема пошуку власної ідентичності. Творчий діалог І. Мак'юена та К. Ішігуро.</p> <p>Тема 10. Проблема клонування в сучасній підлітковій літературі (Ш. Кернер). «Світлокопія» Ш. Кернер як молодіжний науково-фантастичний роман. Поняття свободи в клонованому світі. Соціально-філософська проблематика роману. Загальні висновки до курсу.</p>
Методи навчання:	Лекція, розповідь, пояснення, бесіда, евристична бесіда, літературознавчий аналіз художніх творів.
Рекомендована література:	<p>Основна</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Кузьменко В.І. Історія зарубіжної літератури ХХ ст. 2-ге видання : навчальний посібник. Київ : Академія, 2012. 432 с. 2. Давиденко Г. Й., Стрельчук Г. М., Гричаник Н. І. Історія зарубіжної літератури ХХ ст. 2-ге видання, перероблене та доповнене : навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 488 с. 3. Давиденко Г. Й., Чайка О. М., Гричаник Н. І., Кушнєрьова М. О. Історія новітньої зарубіжної літератури : навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 273 с. URL : http://www.kafedragum-artcollege.edukit.km.ua/Files/downloads/308712_AC5A3_davidenko_g_y_ta_in_istoriya_novitno_zarubizhno_literaturi.pdf 4. Ніколенко О. М., Мацапура В. І. Літературні епохи, напрями, течії. Київ : Педагогічна преса, 2014. 229 с. URL : http://elcat.pnpu.edu.ua/docs/Nicolenko.pdf <p>Додаткова</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Гурдуз А. І. Шляхи Франкенштейна : творчий діалог Брайана Олдіса – Мері Шеллі. Новітня філологія. Миколаїв : Видавництво МДГУ імені П. Могили, 2007. № 7. С. 138–145. 2. Пархоменко І.І. Антиутопія: інтерпретація в сучасному літературознавстві. Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. 2011. № 963. Серія : Філологія. Вип. 62. 3. Пікун Л. В. Варіації літературної гри набутками роману М. Шеллі «Франкенштейн» у постмодерній літературі. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки. Чернігів, 2011. Вип. 92. С. 17–19. 4. Плетень Р. Кіберпанк. Наукова фантастика чи сьогодення? [Електронний ресурс]. URL : https://uamodna.com/articles/kiberpank-naukova-fantastyka-chy-sjogodennya/ 5. Сабат Г. У лабіrintах утопії й антиутопії. Дрогобич : Коло, 2002.

	<p>6. Солдатська Т. Перспективи трансгуманізму як нової філософії людини. <i>Вісник Львівського університету. Серія : Філософсько-політологічні студії</i>. 2017. Вип. 15. С. 109–113.</p> <p>7. Eatough M. The Time that Remains : Organ Donation, Temporal Duration, and Bildung in Kazuo Ishiguro's Never Let Me Go. <i>Literature and Medicine. Baltimore</i> : The Johns Hopkins University Press, 2011. Vol. 1. P. 132–160.</p> <p>8. Hawly E. Filmic Machines and Animated Monsters : Retelling Frankenstein in the Digital age : doctoral dissertation. Perth, 2011. 266 p.</p> <p>9. Jerg M. Giving Form to Life : Cloning and Narrative Expectations of the Human. Partial Answers. <i>Journal of Literature and the History of Ideas</i>. 2008. Vol. 6. № 2. P. 365–393.</p> <p>10. Seed D. A Companion to Science Fiction. Oxford : Blackwell Publishing Ltd, 2005. 612 p.</p> <p style="text-align: center;">Художня література</p> <p>Олдос Гакслі. Який чудесний новий світ.</p> <p>Артур Кларк. 2001: Космічна Одіссея. Земна імперія (твір за вибором).</p> <p>Айзек Азімов. Я, робот. Двохсотрічна людина.</p> <p>Браян Олдіс. Суперіграшки живуть ціле літо. Франкенштайн звільнений.</p> <p>Станіслав Лем. Соляріс.</p> <p>Вільям Гібсон. Нейромант.</p> <p>Філіп Дік. Чи мріють андроїди про електричних овець?</p> <p>Річард Морган. Видозмінений вуглець.</p> <p>Крістофер Пріст. Престиж.</p> <p>Кадзуо Ішігуро. Не відпускай мене. Клара і Сонце (твір за вибором).</p> <p>Ієн Мак'юен. Свій серед машин.</p> <p>Шарлотте Кернер. Світлокопія.</p>
Оцінювання:	<p>Для студентів денної форми навчання поточний контроль передбачає оцінювання за 8 семінарів. Для студентів денної форми навчання поточний контроль передбачає оцінювання за 2 семінари та самостійну роботу за Т1, Т2, Т3, Т4, Т5, Т7. Періодичний контроль проводиться у вигляді бланкового тестування за Т1–10. Усі види контролю оцінюються в межах 100 балів кожен. Загальна оцінка – це середнє арифметичне усіх видів контролю. Підсумковий контроль: залік.</p> <p>Здобувач віщої освіти отримує підсумкову оцінку за залікову навчальну дисципліну, якщо за результатами поточного контролю він набрав 60 і більше балів.</p> <p>Якщо за результатами поточного контролю здобувач віщої освіти набрав менше 60 балів, він повинен виконати залікове завдання і з урахуванням його результатів одержати відповідну кількість залікових балів із дисципліни.</p>

ПОЛІТИКА КУРСУ («правила гри»): <i>Відвідування занять</i> <i>Регуляція пропусків</i>	Відвідування занять є обов'язковим. В окремих випадках навчання може відбуватись он-лайн з використанням дистанційних технологій. Відпрацювання пропущених занять має бути регулярним за домовленістю з викладачем у години консультацій. Порядок та умови навчання регламентуються «Положенням про організацію освітнього процесу в ОНУ імені І.І.Мечникова» (https://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/documents/polozenna/poloz-org-osvit-process_2022.pdf).
<i>Дедлайни та перескладання</i>	Слід дотримуватися запропонованих у розкладі термінів складання сесії; перескладання відбувається відповідно до « <u>Положення про організацію і проведення контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти ОНУ імені І.І. Мечникова</u> » (http://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/documents/polozenna/poloz-org-kontrol_2022.pdf)
<i>Політика академічної добroчесності</i>	Регламентується «Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у освітній та науково-дослідній роботі учасників освітнього процесу та науковців Одеського національного університету імені І.І. Мечникова» (https://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/acad_council/polozhennya-antiplagiat-2021.pdf)
<i>Використання електронних пристройів на занятті</i>	Під час занять не дозволяється користуватися мобільними телефонами, які попередньо мають бути переведені у беззвукний режим. Електронні пристрої використовуються лише за наявності відповідної вимоги в навчальному завданні.
<i>Комунікація</i>	Всі робочі оголошення або надсилаються через старосту академгрупи на електронну пошту, або через чат академгрупи у Viber/Telegram, або розміщаються в Google Class. Студенти мають регулярно перевіряти повідомлення і вчасно на них реагувати.